

**Programma Aanpak Intensivering Jeugd
Zuidoost**

Inhoudsopgave

<u>INHOUDSOPGAVE .....</u>	<u>2</u>
<u>INLEIDING.....</u>	<u>4</u>
1.1 SAMENVATTING VAN DE ANALYSE: ZOEKEN NAAR KNOPPEN OM AAN TE DRAAIEN	5
1.2 VELE VERKLARENDE FACTOREN	5
<u>HOOFDSTUK 2 AANPAK INTENSIVERING JEUGD .....</u>	<u>9</u>
2.1 DRIE THEMA'S	9
2.2 DOELGROEPEN VAN DE AANPAK.....	10
2.3 JEUGDSCHOUW.....	10
<u>HOOFDSTUK 3 THEMA JEUGD EN VEILIGHEID.....</u>	<u>12</u>
3.1 ER-DOEL: BETER INZICHT KRIJGEN EN BEHOUDEN IN DE SCHIL. BETER DE RESULTATEN VAN DIT INZICHT GEBRUIKEN IN AANPAK- EN BELEIDSONTWIKKELING	12
3.2 ER-DOEL: MEER SLUITENDE DAGARRANGEMENTEN JONGEREN 8-18 JAAR	13
3.3 ER-DOEL: MINDER RONDHANGENDE EN OVERLAST VEROORZAKENDE JONGEREN	14
<u>HOOFDSTUK 4 SUCCESVOLLE (SCHOOL)LOOPBAAN.....</u>	<u>16</u>
4.1 ER-DOEL: BETERE SCHOOLRESULTATEN.....	16
4.2 ER-DOEL: MEER STARTKWALIFICATIES, MINDER JEUGDWERKLOOSHEID.....	17
<u>HOOFDSTUK 5 OPVOED- EN OPGROEIONDERSTEUNING & PREVENTIE GEZONDHEID</u>	<u>20</u>
5.1 ER-DOEL: BETER EN EERDER SIGNALEREN VAN PROBLEMEN BIJ JONGEREN (EN HET GEZIN)	20
5.2 ER-DOEL: GROTER BEREIK OPVOEDINGSONDERSTEUNING RISICOGROEPEN.....	21
5.3 ER-DOEL: EERDER SIGNALEREN GEESTELIJKE GEZONDHEIDSPROBLEMEN (RISICO)JONGEREN	23

5.4	ER-DOEL: MINDER PSYCHO-SOCIALE PROBLEMEN JONGEREN	24
5.5	ER-DOEL: BETERE ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN	25
	<u>BIJLAGE: LITERATUURLIJST ONDERZOEKSRAPPORTEN.....</u>	28

Inleiding

Dit deel van het projectplan 'Aanpak Intensivering Jeugd Zuidoost' bevat het daadwerkelijke programma. Begonnen wordt met een analyse naar de achterliggende oorzaken van de jeugdcriminaliteit in Zuidoost om zo de knoppen te vinden waar (het beste voor het meeste resultaat) aan gedraaid kan worden om deze vorm van criminaliteit duurzaam te verminderen. De analyse is gebaseerd op bestaande onderzoeken gemaakt door Andre Buys (RIGO) en Jeroen Slot (O&S). (Deze analyse is al werkdocument gebruikt door de opsteller van het programma).

Op basis van de analyse en heidagen met professionals¹ is de hoofddoelstelling geformuleerd voor het programma, waarbij drie thema's (beleidsdomeinen) te onderscheiden zijn. Er zijn voor elk thema zogenaamde ER-doelen geformuleerd. ER staat hierbij voor de laatste twee letters van meer, beter, sneller, vaker, eerder enz. De verschillende ER-doelen zijn gekoppeld aan doelgroepen en vervolgens vertaald in SMART-doelen. Tot slot zijn de inspanningen geformuleerd die nodig zijn voor het behalen van de ER-doelen en daarmee uiteindelijk voor het realiseren van de algemene doelstelling. Het programma bevat vooral preventieve maatregelen maar juist ook door de directe verbinding met repressieve inspanningen denkt het bestuur van stad en stadsdeel meer succes te kunnen bewerkstelligen dan tot nu toe.

De hoofddoelstelling is "Voorkomen van crimineel gedrag bij jongeren".

Het overkoepelende doel van deze aanpak, tevens de essentie van de onderliggende bestuursopdracht², is datgene 'extra' te doen waardoor crimineel- en overlastgevend gedrag van jongeren voorkomen wordt. Naast dit lange termijn doel is er ook een doel op de korte termijn gericht op repressie: namelijk 'het terugdringen van criminaliteit en overlast'. Dit doel wordt geborgd in een ander programma dat vanzelfsprekend complementair is aan het onderhavige.

Beide programma's zijn niet alleen in de totstandkoming maar ook inhoudelijk verbonden aan elkaar. Dit wordt in beeld gebracht in het DIN (doelen-inspanningen-netwerk). De kernactiviteiten van de 'repressieve aanpak' zijn de zogenaamde daderaanpak en de (gezamenlijke) aanpak van hotspots als Holendrecht. De samenwerking komt tot uiting in de schilaanpak en de aanpak op de hotspots, waarover meer verder in het programma.

De opbouw van dit programma is als volgt: In het eerste hoofdstuk wordt nader belicht waarom dit programma is opgezet, het doel en de analyse naar de achterliggende factoren van de problemen.

Het tweede hoofdstuk belicht de opzet van het de aanpak en de doelgroepen.

Vervolgens wordt per hoofdstuk een thema behandeld.

---

¹ Medewerkers van Stadsdeel Zuidoost, OOV, DWI, GGD

² BO vastgesteld 11 november 2009

1.1 Samenvatting van de analyse: zoeken naar knoppen om aan te draaien

Hier volgt een samenvatting van de belangrijkste inzichten, bevindingen en aanbevelingen uit de analyse. Allereerst wordt verkend hoe de complexiteit en stapeling van problemen (risicofactoren) in elkaar zit. Om vervolgens een beeld te geven van het waarom van de hardnekkigheid van de problematiek.

Op zoek naar achtergronden en verklaringen dringen zich vele vragen op, die veel verschillende disciplines bestrijken en die lang niet allemaal in het korte (tijds)bestek door de onderzoekers beantwoord kunnen worden. Wat wel kan is een aantal beschikbare feiten combineren en daaruit proberen een coherent beeld te vormen. Hier wordt daartoe een poging ondernomen.

1.2 Vele verklarende factoren

In de studies naar risicofactoren voor jeugdcriminaliteit (o.a. Boutellier, 2008) komen een groot aantal buurtkenmerken naar voren die een statistische samenhang vertonen met crimineel gedrag in de betreffende buurten. Ook op individueel niveau is de samenhang tussen buurtkenmerken en gedrag bekend uit diverse bronnen. Een aantal van deze kenmerken zijn: schooluitval, armoede, huiselijk geweld, schulden en krappe behuizing. Jongeren die opgroeien in buurten met deze kenmerken hebben een groot risico om in het criminele circuit te eindigen. De kenmerken ofwel risicofactoren waar Zuidoost hoog op scoort zijn: eenoudergezinnen, niet-Westerse allochtonen, schoolverzuim, armoede, laag opgeleide ouders, gebrek aan betrokkenheid bij de school. Aansluitend op dat laatste kan ook het aandeel niet-deelnemers aan de Citotoets worden genoemd (28% in Zuidoost tegen 18% gemiddeld in Amsterdam).

Niet alleen het aandeel eenoudergezinnen, ook het aantal kinderen dat opgroeit in die eenoudergezinnen springt Zuidoost er uit (45% van alle jongeren 5-24 jaar die bij hun ouder(s) wonen, tegen 32% voor Amsterdam gemiddeld). Het zijn dus relatief veel eenoudergezinnen met relatief veel kinderen per gezin. Vanwege het grote aantal kinderen gaat het in absolute zin over een grote groep: rond de 7.800. Eén op de vijf 'eenouderkinderen' in Amsterdam woont in Zuidoost.

1.2.1 Het mechanisme en culturele componenten

Het mechanisme

Wat in alle droge feiten en samenhangen uit de op Amsterdam gerichte onderzoeken onderbelicht blijft is het mechanisme waardoor jongeren op een gegeven moment 'afglijden' tot agressief en crimineel gedrag. Criminelen worden immers niet als crimineel geboren en armoede leidt niet per definitie tot gewelddadig gedrag.

Elders in Nederland (en in de rest van de wereld) is daar onderzoek naar gedaan. Het voert te ver om daar in het kader van deze notitie uitgebreid op in te gaan. We beperken ons tot een onderzoek van het Verwey-Jonker instituut (Junger-Tas). Daaruit is gebleken dat in een buurt met veel criminaliteit en drugsgebruik opgroeiende jongeren de boodschap krijgen dat het om 'normale' verschijnselen gaat. Een dergelijke omgeving

vergemakkelijkt de inwijding in een criminele levensstijl. Het gaat dus zeker ook om het overnemen van verkeerde normen van foute voorbeelden, meer dan om de achtergrondkenmerken op zich.

Het milieu waarin kinderen opgroeien heeft veel invloed. Kinderen nemen de normen over van hun ouders, maar vooral van oudere broers en van leeftijdgenoten (de *'peer group'*). De invloed van *'foute vrienden'* is groot. Het feit dat wijkgeweld onder jongeren veelal in groepen plaatsvindt, bevestigt dit.

In de studie van het Verwey-Jonker instituut wordt het belang benadrukt van onderwijs en scholing als middel tot preventie. In dat verband is het hoge aandeel kinderen dat in Zuidoost niet deelneemt aan de Cito-toets alarmerend.

In het rapport *'kijken achter de cijfers'* van Boutellier e.a. worden ook factoren benoemd als gebrek aan gestructureerde activiteiten, gebrekkige supervisie en disciplinerende door ouders, impulsiviteit en psychiatrische stoornissen. Deze factoren spelen ook een rol bij het afglijden van jongeren in agressief en crimineel gedrag.

Een culturele component?

Wat ook in objectief meetbare statistieken enigszins onderbelicht blijft is de culturele component. Die is ook moeilijk te objectiveren, maar juist als het gaat om het *'aanleren'* van crimineel gedrag kan cultuur een rol van betekenis spelen.

Er is landelijk veel aandacht voor criminaliteit onder Antillianen. Uit de Monografie Antillianen komt het hechte, buurtgebonden karakter van de gemeenschap naar voren en ook het feit dat criminaliteit vaak *'in de familie'* zit en niet ophoudt op latere leeftijd. Daarom worden Antillianen vaak geassocieerd met drugs(overlast).

Het is zinnig om onderscheid te maken tussen Antillianen die midden jaren tachtig naar Nederland gekomen zijn, en degenen die later gemigreerd zijn. In een, in december 2009 uitgekomen, rapportage van het Sociaal Cultureel Planbureau worden de Antillianen die in de jaren tachtig immigreerden als de meest succesvol geïntegreerde groep gekenschetst. Deze groep doet het goed, hun kinderen doen het beter dan Nederlandse kinderen.

De afgelopen decennia is sprake van problematische migratie van vaak (kans)arme Antillianen.

Marion van San (Hoogleraar Jeugd en Educatie van Antillianen) wijst in publicaties op de rol van Antilliaanse vrouwen in zowel het vergoelijken als het *'faciliteren'* van crimineel gedrag van hun zoons. Het feit dat kinderen vaak aan hun lot worden overgelaten (vaders ontbreken, moeders zijn aan het werk of hebben hun handen vol aan hun eigen problemen) bevordert het risico dat jonge kinderen de *'verkeerde'* normen en leefstijl van hun oudere broers of neefjes overnemen.

Uiteraard is dit mechanisme niet voorbehouden aan Antillianen en geldt het niet voor alle Antillianen. Het feit dat in Zuidoost extreem veel kinderen opgroeien in eenoudergezinnen mag wel als een betekenisvolle risicofactor worden beschouwd.

Andere culturele aspecten die wel in verband wordt gebracht met geweld onder (vooral allochtone) jeugd zijn *machogedrag* en de *groepsdruk*. Vooral jongens in de pubertijd hebben hier last van. Plegers van zogenaamd zinloos geweld zijn vaak deze jongens.

De onderzoekers van het Verwey-Jonker Instituut wijzen in dit verband op het teloorgaan van het praktische vakonderwijs. Typische jongensdingen, zoals werken met de handen, techniek en sport, worden ondergewaardeerd. Stoeien, lawaai maken en baldadig gedrag worden de kop ingedrukt, waardoor jongens hun agressie nergens kwijt kunnen. Het feit dat jongens op school en in maatschappelijke carrière door onafhankelijke en mondige meisjes voorbij worden gestreefd draagt ook al niet bij aan hun zelfrespect. Een gefrustreerde en geïsoleerde groep blijft achter zonder veel perspectief. Geweld kan in zo'n groep een middel zijn om respect af te dwingen.

1.2.2 Scherper kijken naar de jeugd die (ook) geweldsmisdaden pleegt: geweld als normale vorm van vrije tijdsbesteding

Door analyse van de specifieke kenmerken van jongeren die geweldsmisdrijven plegen kunnen we beter zicht krijgen op de knoppen waar we aan kunnen/zouden moeten draaien om jeugdcriminaliteit, en in het bijzonder deze geëscaleerde vorm, te verminderen.

Vertrekpunt van dit deel van onze analyse zijn de onderzoeken naar het wapengebruik door jongeren.

In het onderzoek 'jeugd en wapengebruik' zijn jonge verdachten (tot 24 jaar) van wapenincidenten in heel Amsterdam vergeleken met oudere verdachten en met jonge verdachten van andersoortige geweldsdelicten³. Dan valt op dat het verschil jong - oud groter is dan het verschil wapens – ander geweld.

Het door jongeren gepleegde geweld kenmerkt zich door een betrekkelijk zinloos karakter, het vindt relatief vaak plaats in de openbare ruimte (zoals op straat) en er zijn vaak meerdere personen (groepen) bij betrokken. Vaak is de aanleiding een woordenwisseling of is er helemaal geen aanleiding en in veel gevallen is er sprake van escalatie naar meerdere deelnemers en / of naar zwaardere vormen van geweld. Een vergelijkbaar beeld komt naar voren uit een analyse van jongeren en 'wijkgeweld', die overlappingen vertoont met het wapengebruik (bij sommige gevallen van wijkgeweld zijn wapens in het spel).

Uit het profiel van de geweldsincidenten en de verdachten stijgt een beeld op van geweld als 'kick'. Ook onderzoek naar wapenbezit onder scholieren wijst in die richting. De feiten met betrekking tot groepsgedrag en escalatie versterken het beeld van geweld als (vrije) tijdsbesteding.

---

³ Definitie van wapen die gehanteerd is in dit onderzoek is heel breed: vuurwapens, messen, andere steekwapens, maar ook stukken hout en het gooien met fietsen zijn als wapen gedefinieerd, de onderzoekers hebben zich gebaseerd op de aangiften en politieverlagen: wordt daarin wapengebruik gemeld dan wordt het gebruikte attribuut gezien als wapen

Het aandeel 'firstoffenders' in Zuidoost is relatief groter dan gemiddeld in Amsterdam (per 10.000 12-24 jarigen) over 2004 tot en met 2007 gerekend. Het aandeel blijft over de jaren heen vrij constant, er zit geen dalende lijn in. Maar het wordt ook niet meer: dit in tegenstelling tot stadsdelen als Zeeburg en Noord waar wel sprake is van een stijgende lijn.

De beschikbaarheid van grote sociale huurwoningen heeft bijgedragen aan het kunnen ontstaan van geïsoleerde gemeenschappen waarin kinderen opgroeien in een kansarme omgeving.

Paradoxaal genoeg blijkt dat beleidsinspanningen die zijn gericht op *empowerment*, indien succesvol, niet zullen leiden tot een merkbare afname van de in het voorgaande geconstateerde 'risicofactoren'.

De onderzoekers van het Verwey-Jonker instituut pleiten behalve voor aandacht voor het onderwijs voor een meer gemengde bevolking (meer welvarende bewoners, minder werkloosheid, minder uitkeringsafhankelijkheid). Niet om de werkloosheid op zich te bestrijden maar om de opgroeiende jeugd de nodige normen en waarden bij te brengen.

De impliciete stelling is dat spreiding van kansarme gezinnen behalve andere effecten (statistische spreiding en optische verdunning van de werkloosheid) ook leidt tot een verminderde kans op criminele en asociale jeugd en daarmee tot een daadwerkelijke verbetering van de leefbaarheid. Anders gezegd: voorkom grote concentraties kansarmoede en maatschappelijke achterstand, vooral in het belang van de opgroeiende kinderen.

Hoofdstuk 2

Aanpak Intensivering Jeugd

Zoals in de inleiding al is beschreven is de overkoepelende doelstelling van de aanpak opgesplitst in meerdere thema's. Drie van deze thema's zijn gericht op preventie. In dit hoofdstuk laten we zien hoe die drie thema's weer gespecificeerd zijn in ER-doelen, SMART-doelen en doelgroepen.

In bijlage 1 wordt dit in beeld gebracht in de DIN (doel-inspanningen-netwerk).

2.1 Drie Thema's

Het voorkomen van crimineel gedrag bij jongeren en het verminderen van overlastgevend gedrag vraagt om extra inzet op vele terreinen. Uit de inhoudelijke analyse kunnen drie hoofdthema's/beleidsdomeinen onderscheiden worden waarop de inspanningen zich concentreren:

1. **Jeugd en Veiligheid:** Menig onveilige situatie – objectief en subjectief – wordt veroorzaakt of versterkt door het gedrag van jongeren. Het gaat hier eerst en vooral om jongeren die op korte termijn een groot risico lopen op het vertonen van (zwaarder) crimineel gedrag, het zijn de jongeren die nu in de schil om de harde kern zitten, de broertjes, neefjes, vriendjes. Deze jongeren zijn al bekend omdat ze of een vergrijp gepleegd hebben (firstoffenders) of omdat ze nu in kaart worden gebracht door de netwerkanalyse van harde kern en de schil daaromheen uit de Harde Kern Aanpak.
2. **Succesvolle (school)loopbaan:** Het hebben van een bereikbaar perspectief op een maatschappelijk succesvolle positie is een belangrijke positieve incentive voor jongeren om niet in crimineel gedrag te vervallen. Een succesvolle schoolloopbaan is daarvoor essentieel. Het behalen van startkwalificaties voor de arbeidsmarkt is dat ook.
3. **Opvoed- en opgroeiondersteuning & preventie gezondheid:** Het schort wel eens aan de opvoedkwaliteiten van menig ouder in Zuidoost. Er moet dus ondersteuning geboden worden aan ouders, met name aan hen die in de risicogroepen vallen. De opvoeding is direct van invloed op de kans dat de kinderen overlast gaan geven, of erger, in de criminaliteit belanden. Relatief veel van de jongeren die zich bezig houden met crimineel en/of overlastgevend gedrag hebben psycho-sociale problemen of zijn licht verstandelijk beperkt. We hebben vooralsnog te weinig zicht en grip op deze kinderen om ze adequaat te kunnen begeleiden.

2.2 Doelgroepen van de aanpak

Op basis van de analyse zijn er doelgroepen onderscheiden waar de aanpak zich op richt:

1. Kinderen en jongeren in Zuidoost van 0 tot 23 jaar: Deze doelgroep is zeer algemeen van aard, alle kinderen. Maar bij de uitwerking van met name thema's 2 en 3 zal blijken dat een flink aantal van de extra inspanningen gericht zijn op en ten goede komen aan alle kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar. Dit is ook nodig wil preventiebeleid langdurig en duurzame resultaten kunnen bereiken.
2. Kinderen en ouders uit risicogroepen:
  - a) Jonge ouders
  - b) Kinderen en ouders die al in beeld zijn
  - c) Eenoudergezinnen
  - d) Antillianen
3. Licht verstandelijk beperkten
4. Jongeren die behoren (bekend zijn/worden) tot de zogenaamde 'schil' rond de harde kern die crimineel zijn, specifieke de First offenders

De harde kern is de doelgroep waar het repressieve programma zich op richt, voor deze jongeren is preventiebeleid te laat, ze zijn dan ook geen doelgroep van dit specifieke programma. De Antillianen worden in dit programma als specifieke doelgroep benoemd, en veel inspanningen zijn ook op deze doelgroep gericht, maar het primaat voor aanpak en inspanningen ten aanzien van Antillianen ligt bij het speciale programma Caribische Amsterdammers.

2.3 Jeugdschouw

Onderdeel van deze aanpak is de jeugdschouw. Een jeugdschouw is een dialoogvorm om kennis en inzichten van professionals in de uitvoering en kinderen/jongeren te delen met bestuurders (jeugdhulpverlening, jeugdwelzijnswerk, scholen, sportinstellingen). Waarbij gebruik gemaakt wordt van bestaande platforms.

Meer in het bijzonder is de doelstelling drieledig:

1. *Ophalen en analyseren van de praktijk*

- Kennis en inzichten van professionals in de uitvoering/frontlijn met betrekking tot jeugdproblematiek, specifiek 'de preventie van jeugdcriminaliteit' in Zuidoost delen met bestuurders.
- Betrekken van het maatschappelijk middenveld en ophalen van de knelpunten en wensen in hun werkpraktijk. Waar lopen zij tegenaan in de uitvoering?

2. Handelingsperspectief bieden

- Bevorderen van de verantwoordelijkheid van professionals in de uitvoering om zélf bij te dragen aan oplossing en signalering van problemen.
- Speerpunten benoemen voor de preventieve aanpak stadsdeelbreed en stadsbreed, meer focus in de aanpak aanbrengen. Wat is preventie?

3. Commitment voor gezamenlijke aanpak

- Maatschappelijk middenveld in Zuidoost, stadsdeel Zuidoost en centrale stad pakken samen de preventie van jeugdcriminaliteit in Zuidoost aan.

Er hebben gesprekken plaatsgevonden bij MaDi, Spirit en Stichting Streetcornerwork. Er zullen nog gesprekken komen in het onderwijs en terugkomgesprekken bij de drie hierboven genoemde organisaties.

Hoofdstuk 3

Thema Jeugd en Veiligheid

De volgende **ER-doelen** zijn voor dit thema geformuleerd:

1. Beter inzicht krijgen en behouden in 'de schil' en beter de resultaten van dit inzicht gebruiken in aanpak- en gebiedsontwikkeling.
2. Meer sluitende dagarrangementen voor jongeren van 8 – 18 jaar
3. Minder rondhangende en overlast veroorzakende jongeren

Per ER-doel worden nu vervolgens de doelgroep, de SMART-doelen en bijbehorende inspanningen geformuleerd.

3.1 ER-doel: Beter inzicht krijgen en behouden in de schil. Beter de resultaten van dit inzicht gebruiken in aanpak- en beleidsontwikkeling

Toelichting:

Jongeren die zich in de schil rond de harde kern bevinden (in eerste aanleg de broertjes en zusjes van de harde kern) lopen een groot risico zelf harde kern te worden. Het doorbreken van deze spiraal is essentieel zowel voor het op korte termijn voorkomen dat deze specifieke kinderen zwaarder crimineel gaan worden, als voor het op lange termijn voorkomen dat andere kinderen afglijden. Ingrijpen in de gezinssituatie, begeleiding van gezinnen waar meerdere leden crimineel gedrag vertonen c.q. meerdere kinderen aanwezig zijn die hun grote broer of neef (of vader) na willen gaan doen is noodzakelijk om de negatieve spiraal te doorbreken. Vaak zijn dit ook gezinnen waar een veelheid van problemen gepaard gaan met een veelheid van overlast voor anderen (ofwel: OPMG overlast gevende multiproblem gezinnen).

De inzichten die verworven worden door een analyse moeten gebruikt worden in het verder ontwikkelen van een aanpak die werkt.

Doelgroep:

- Kinderen en jongeren in schil rond harde kern
- Firstoffenders

Smart:

- Tweede kwartaal 2010: overzicht van 12 dossiers van kinderen en jongeren die een intensieve relatie hebben met de daderaanpak van OOV/OM.

- Tweede kwartaal 2010: Analyse van de meest voorkomende problemen van deze groep.
- Op basis van deze analyse: ontwikkelen van een Plan van Aanpak voor de ondersteuning van gezinnen waarvan meerdere personen crimineel gedrag vertonen cq gaan overnemen. Dit Plan van Aanpak wordt bestuurlijk vastgesteld in tweede kwartaal 2010
- Tenminste extra ruimte voor 10 gezinnen uit Zuidoost in het stedelijk programma gericht op (overlastgevende) multiprobleem gezinnen: 6 gezinnen voor MPG2/3 en 4 gezinnen voor OMPG, d.w.z. voor de zomer van 2010 een duidelijk Plan van Aanpak voor de betreffende gezinnen met 1 eindverantwoordelijke die stuurt op resultaten.

Inspanningen:

- Analyse van de harde kern en schil eromheen (i.s.m. programma harde kern aanpak Zuidoost).
- Trajecten reserveren voor stedelijk MPG (6 trajecten) en OPMG (4 trajecten) programma.
- Plan van Aanpak specifiek gericht op de ondersteuning van gezinnen waarvan meerdere gezinsleden crimineel gedrag vertonen.
- Onderzoek risicojongeren en - gezinnen, Betreft een analyse risicojongeren en risicogezinnen, aard en intensiteit van de problematiek, vraag en aanbod (specifieke) voorzieningen. Is algemeen en niet uitsluitend gericht op Jeugd en veiligheid _
- Project You turn (12-23) is gericht op jongeren die problemen hebben met zichzelf ontwikkelen, geen vrije tijdsbesteding hebben, gedragsproblemen vertonen en hiermee overlast veroorzaken. De focus ligt op Holendrecht, EGK, Venserpolder. Het project is flexibel inzetbaar, afhankelijk van meldingen van overlast c.q. omwikkeling hotspots etc

3.2 ER-doel: Meer sluitende dagarrangementen jongeren 8-18 jaar

Toelichting:

Uit ervaringen in stadsdeel Slotervaart, maar ook uit de analyse waar in de inleiding al over geschreven is, blijkt dat crimineel gedrag voor een deel van de jongeren vooral vrije tijdsbesteding is. Wanneer de jongeren geen tijd over houden, omdat ze continu bezig zijn dan wel min of meer gedwongen worden (met naar school gaan, een vak leren, stage lopen, en ook –heel belangrijk sporten), en te moe (gemaakt) zijn, heeft dit gebleken positieve invloed op het buiten de criminaliteit blijven.

Doelgroep:

- Bekende jongeren vanuit de schilaanpak, specifiek de firstoffenders.
- Jongeren uit andere risicogroepen.

SMART:

- 8 tot 8 coaches zijn beschikbaar voor Zuidoost waardoor er in 2010 minimaal 30 jongeren begeleidingstrajecten geplaatst kunnen worden.

Inspanningen:

- Inzet van vijf 8 tot 8 coaches.

3.3 ER-doel: Minder rondhangende en overlast veroorzakende jongeren

Toelichting:

Ook jongeren die niet direct tot de schil of risicogroepen behoren, kunnen zich vervelen en op straat rond gaan hangen, om vervolgens overlast gaan veroorzaken. Het is van belang dat er voldoende vrijetijdsaanbod buiten schooltijd is voor jongeren.

Doelgroep:

- Alle kinderen van 10 tot 16 jaar.

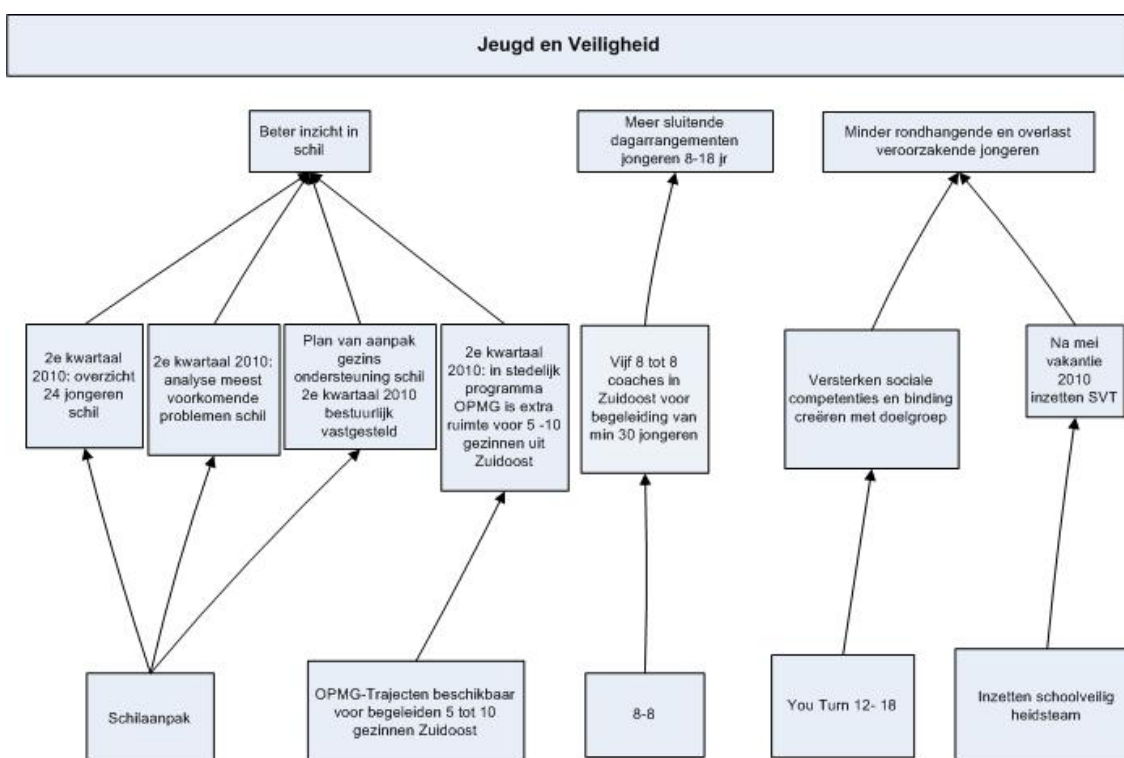
SMART:

- 1 school heeft in 2010 een schoolveiligheidsteam (SVT).

Inspanningen:

- Het inzetten van een schoolveiligheidsteam.

Doel-Inspanningen-Netwerk Thema Jeugd en Veiligheid

Hoofdstuk 4

Succesvolle (school)loopbaan

De volgende **ER-doelen** zijn voor dit thema geformuleerd:

1. Betere schoolresultaten
2. Meer startkwalificaties & minder jeugdwerkeloosheid

Per ER-doel worden nu vervolgens de doelgroep van de aanpak, de SMART-doelen en bijbehorende inspanningen geformuleerd.

Bestaande programma's als de Aanval op de uitval (beleid VSV, rijk en stad) en Lokale Aanval op de Uitval (beleid VSV, SDZO) worden in dit programma niet benoemd omdat hier alleen de extra inspanningen genoemd worden. We realiseren ons wel dat zij de basis vormen, de pijlers zijn onder onderhavig programma. De basis moet goed zijn, anders heeft het 'extra' geen zin.

4.1 ER-doel: Betere schoolresultaten

Toelichting:

Één van de belangrijkste risicofactoren voor jeugdcriminaliteit is, zoals we gezien hebben, de schoolresultaten van de kinderen. Hoe hoger de citoscore, hoe beter een kind het op school doet hoe minder aantrekkelijk een criminele carrière lijkt, hoe groter de kans dat het kind op het rechte pad blijft en maatschappelijk succesvol is.

Doelgroep:

- Alle schoolgaande kinderen, specifiek de kinderen uit risicogroepen.
- Leerbegeleiding: Scholieren (groep 5/6 PO t/m MBO 2) woonachtig en schoolgaand in Zuidoost. Nadruk op leerlingen met een Caribische achtergrond.
- Leerplichtacties: jongeren tot 27 jaar op straat in Zuidoost.

SMART:

- 200 scholieren in het PO; 200 scholieren in het VO en 100 scholieren in het MBO nemen deel aan de verschillende aansluitende fasen in het programma Leerbegeleiding Zuidoost.
- Augustus 2010 start pilot de pilot Leerbegeleiding Zuidoost in verschillende op elkaar aansluitende fasen van het programma met 200 scholieren.
- Augustus 2011 start programma leerbegeleiding met 500 scholieren.

- 6 straatacties leerplicht op Hotspots, winkelcentra e/o metrostations in Zuidoost.

Inspanningen:

- Leerbegeleiding: Met betrekking tot het Primair Onderwijs, het Voortgezet Onderwijs en het MBO wordt ingezet op intensivering van Leerbegeleiding, incl. Weekend College. De ROC projecten Bellen & Belonen, Doorstartklas, MOET en XL worden ingevlochten in dit programma. Hetzelfde geldt voor de projecten als weekendstudentprojecten in het kader van de prachtwijken en de mentoraten. Zo ontstaat er een integraal programma met een doorlopende lijn van PO, VO, naar MBO.
- Straatacties Leerplicht i.s.m. Politie, DWI Jongerenloket en stadsdeel.

4.2 ER-doel: Meer startkwalificaties, minder jeugdwerkloosheid

Toelichting:

(Perspectief op) Betaald werk en meer robuuste kansen op de arbeidsmarkt, is de andere knop die werkt om jongeren meer perspectief te geven en de kans op (jeugd)criminaliteit te verminderen. Het geregistreerde verzuim in het stadsdeel is dan misschien laag, het aantal kinderen dat zonder startkwalificatie de school verlaat is schrikbarend hoog. Dit aantal moet echt omlaag.

Doelgroep:

- Hangjongeren op straat in Zuidoost, leeftijd ca 16 t/m 27 jaar. Focus op jongeren met een Caribische achtergrond.
- Werkende jongeren tot 27 jaar uit Zuidoost zonder startkwalificatie. Focus op jongeren met een Caribische achtergrond.

SMART:

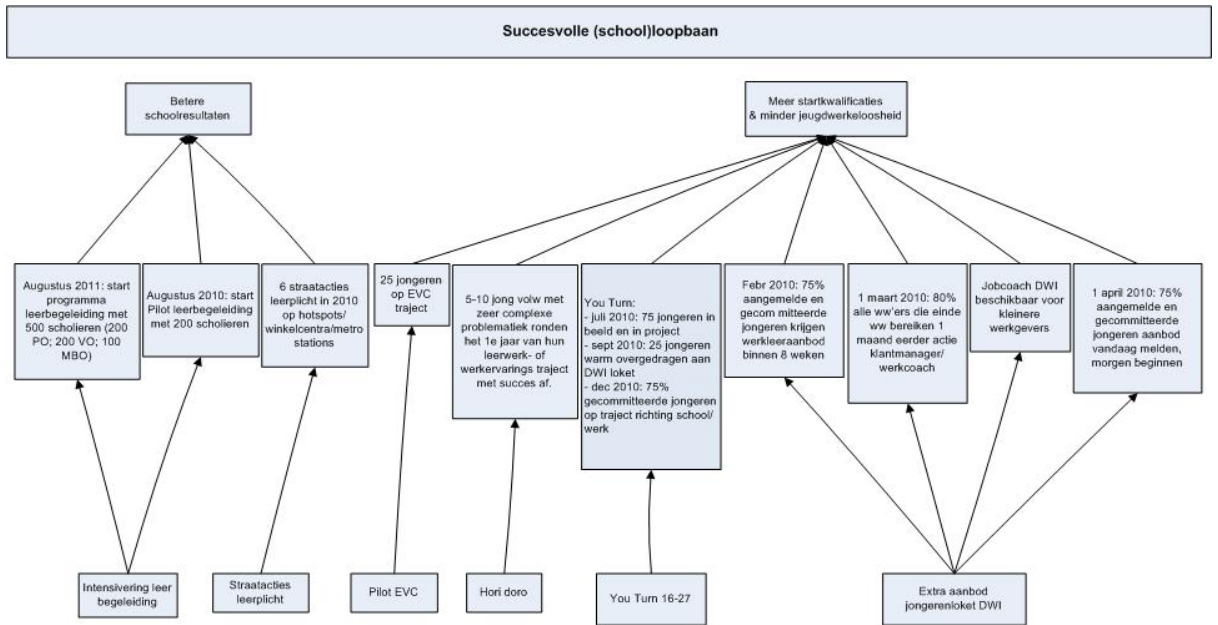
- You turn: 75 jongeren zijn op straat in beeld gebracht en in project opgenomen in juli 2010.
- You turn: 25 jongeren zijn 'warm' overgedragen aan DWI Jongerenloket in september 2010.
- You turn: 75% van de gecommitteerde jongeren zijn op traject gezet (richting school e/o werk) door DWI Jongerenloket in december 2010.
- 25 jongeren op EVC traject: pilot start september 2010 en wordt afgerond juni 2011.
- Februari 2010: 75 % van de aangemelde en gecommitteerde jongeren (die klaar zijn voor de arbeidsmarkt) krijgen een werkleeraanbod binnen 8 weken: bestaande uit een traject via de VSA Jongeren Carrousel of een traineebaan.

- Per 1 april 2010: 75% van de aangemelde en gecommitteerde jongeren krijgen het aanbod om direct te starten op een traject in afwachting van hun daadwerkelijke traject (in het kader van vandaag melden, morgen beginnen): jongeren zijn vanaf dag 1 verzekerd van een inkomen als zij het aanbod accepteren.
- Per 1 maart 2010: 80% van alle max WW-ers die binnen een maand hun max WW bereiken worden besproken door een Klantmanager Jongeren en Werkcoach Jongeren met als doel directe aansluiting op een traject richting werk na het einde van de WW.
- De Jobcoach van DWI is ook beschikbaar voor kleinere werkgevers.

Inspanningen:

- Project You Turn op straat is gericht op jongeren (18 -27 jaar) die niet in bezit zijn van een startkwalificatie. Doel is jongeren terug te leiden naar school en of werk (via DWI Jongerenloket) en zo meer perspectief te bieden op werk
- Pilot Eerder Verworven Competenties: 25 werkende jongeren woonachtig in Zuidoost, zonder startkwalificatie, d.m.v. EVC te kwalificeren. Samenwerkingsverband DWI Jongerenloket, DMO, ROC, SDZO.
- Extra aanbod Jongerenloket DWI:
  - o 1.VSA jongeren carrousel.
  - o 2. Trainee banen.
  - o 3. Vandaag melden, morgen beginnen (in afwachting van daadwerkelijk traject).
  - o 4. Geïntegreerd loket UWV Werkbedrijf/DWI Jongerenloket.
  - o 5. Jobcoach beschikbaar voor meer (ook kleine) werkgevers.

Doel-Inspanningen-Netwerk Thema: Succesvolle (school)loopbaan

Hoofdstuk 5

Opvoed- en opgroeiondersteuning & preventie gezondheid

De volgende **ER-doelen** zijn voor dit thema geformuleerd:

1. Beter en eerder signaleren van problemen bij jongeren (en het gezin)
2. Groter bereik opvoedingsondersteuning risicogroepen
3. Beter geestelijke gezondheid (risico)jongeren
4. Minder psycho-sociale problemen jongeren

Per ER-doel worden nu vervolgens de doelgroep van de aanpak, de SMART-doelen en bijbehorende inspanningen geformuleerd.

5.1 **ER-doel: Beter en eerder signaleren van problemen bij jongeren (en het gezin)**

Toelichting:

Door het eerder en beter signaleren van (potentiële) problemen bij jongeren en bij het gezin waartoe ze behoren kan gericht ondersteund worden en voorkomen worden dat de eerste stappen richting criminaliteit gezet worden. Voor de signalering moeten professionals uit het middenveld problemen leren te herkennen, en weten welke vormen van hulpaanbod beschikbaar zijn, zodat zij kinderen en hun ouders goed doorverwijzen/ toeleiden naar gerichte zorg en ondersteuning. Ook de inwoners van Zuidoost moeten beter weten voor welk probleem ze bij wie terecht kunnen. De inspanningen zoals beschreven in het programma ODE (opvoeden doet ertoe) vormen de basis voor de extra inspanningen zoals die hier benoemd worden.

Scholen moeten beter ondersteund bij en uitgerust worden voor het herkennen, begeleiden en doorverwijzen van leerlingen.

Doelgroep:

- Professionals middenveld (scholen, eerste lijnsgezondheidszorg, medewerkers OKC, jeugdwerk, hulpverleners etc).
- Inwoners Zuidoost.

SMART

- 2^e kwartaal: menukaart Hart en Ziel aangescherpt en in gebruik.
- 2 x per jaar voorlichting over aanbod door OKC en Loket Z&S voor professionals uit het middenveld (ook scholen).

Inspanningen:

- Pilot Hart en Ziel van de GGD.
- Verbeteren kwaliteit Zorgbreedte Overleggen en Zorg Advies Teams op scholen voor PO en VO door het aanstellen van een regisseur die belemmeringen bij scholen wegneemt, proces en organisatie regelt, en de ketensamenwerking versterkt.
- OKC verbinden aan Intern Begeleiders op het PO.

5.2 ER-doel: Groter bereik opvoedingsondersteuning risicogroepen

Toelichting:

Te veel gezinnen 'in de gevarezone' worden niet bereikt. Onder meer omdat ze niet mee willen doen maar ook omdat ze te vaak onzichtbaar blijven voor professionals. Door het inzetten van bestaande netwerken, maar ook door de scholen te dwingen beter op te letten en vooral ook beter en sneller risicogezinnen door te geven, kan dit beter worden.

Een te groot deel van de problematiek rond jeugdcriminaliteit heeft te maken met de risicofactoren jonge ouders en eenoudergezinnen. Het voorkomen van tienerzwangerschappen, zeker die ongewenst zijn door de moeder/ouders, is daarom een belangrijk doel. Dit is niet beperkt tot het simpelweg geven van seksuele voorlichting, de meiden waarom het gaat weten wel waar Abraham de mosterd haalt. Het gaat hier om een andere seksuele moraal. Inspanningen gericht op het ter discussie stellen van de seksuele moraal enerzijds en anderzijds inspanningen gericht op individuele gesprekken.

Doelgroepen:

- Kinderen uit risicogroepen: jonge ouders, eenoudergezinnen, ouders van kinderen die al in beeld zijn.
- Ouders van de risicogroepen.
- (Antilliaanse) meisjes vanaf 10 jaar: tienermeisjes die verhoogd risico lopen om vroeg (e/of ongewenst) zwanger te raken.
- Kinderen met een taalachterstand.

- Antilliaanse gezinnen.

SMART:

- Met alle gezamenlijke opvoedondersteuningsprogramma's en/of activiteiten worden jaarlijks 900 kinderen (direct, of indirect via ouders) bereikt.
- De GGD zal gedurende 2010 de inschrijving bij Swazoom verzorgen en deze opsturen naar Swazoom. Op het eind van het jaar wordt het effect geëvalueerd en evt voortgezet.
- JSP gerealiseerd en operationeel in Zuidoost in 2010.
- Realiseren van OKC+ voor de groep van 12-23 jaar, in 2011 is OKC+ operationeel.
- Na de zomer van 2010 is een inventarisatie gereed naar ondersteuning individuele meisjes ter voorkoming van tienerzwangerschappen. In het 3^e kwartaal 2010 ligt er een plan waarin de mogelijkheden staan uitgewerkt. Concrete voorstellen worden in het 4^e kwartaal van 2010 aan bestuurlijk overleg voorgelegd.
- Spreekuren seksuele gezondheid in minimaal 3 gezondheidscentra in Zuidoost zijn in 2010 operationeel (Venserpolder, Gooioord, Holendrecht, evt Kraaiennest).
- Vlak voor en na zomervakantie 2010 wordt door de Jeugdtheaterschool een stuk uitgevoerd dat gaat over feiten, fabels en geruchten over seksualiteit.
- Werkconferentie in juni 2010 georganiseerd met alle relevante partners en stadsdeel met als doel opstellen actieplan seksuele gezondheid.
- X-aantal trainingen in 2010 voor jongeren met als doel vergroten kennis en beïnvloeden van houding en gedrag t.a.v. seksualiteit/vergroten seksuele weerbaarheid (in scholen en/of gezondheidscentra).
- Voorlichtingsactiviteiten (x-aantal) seksuele gezondheid gericht op jongeren door peereducators in 2010.
- Voorlichtingsactiviteiten (x-aantal) seksuele gezondheid gericht op ouders, oa radio.
- Trainingen en workshops (x-aantal in 2010) t.b.v. (semi-)professionals over seksuele gezondheid.
- Ontwikkelen en realiseren in 2010 van toegankelijk intensief aanbod t.b.v. kwetsbare meiden door Stadsdeel, GGD, afdeling jeugdprostitutie MOVISIE en andere partijen.

- Werving en aanstelling pedagogisch adviseur van Antilliaanse afkomst in tweede helft 2010.

Inspanningen:

- Ouders van kinderen met een (taal -/)ontwikkelingsachterstand worden vaker en effectiever doorverwezen naar VVE doordat de GGD voor alle indicaties de inschrijving afhandelt en deze doorstuurt naar Swazoom (gebleken is namelijk dat ouders zelf de inschrijvingsstap/melding bij Swazoom niet doen).
- Invoeren Jongerenservicepunt (JSP): Jongeren met vragen en ondersteuningsbehoeften kunnen op verschillende manieren terecht bij herkenbare vraagbakens, zowel fysiek(e) loket(ten) als op een website (www.bijlmerenzo.nl). Zonodig kan kortdurende ondersteuning gegeven worden of kan er toegeleid worden naar passende zorg. Het DWI jongerenloket participeert door 2 klantmanagers als contactpersoon aan het jongerenservicepunt te leveren (voor jongeren die niet op school zitten of niet aan het werk zijn).
- OKC+ voor 12-23 jaar in Zuidoost: Een herkenbaar, toegankelijk, laagdrempelig, outreachend en samenhangend opvoed- en opgroei-ondersteuningspunt waar alle 18.000 jeugdigen en hun ouders baat bij kunnen hebben. Alle informatie- en adviesvragen worden beantwoord en voor hun problemen is er aanbod van kortdurende ondersteuning en/of toeleiding naar gespecialiseerde zorg of aanbodcoördinatie.
- Een pedagogisch adviseur van Antilliaanse afkomst aanstellen.
- Seksuele opvoeding en vorming plus: Er is in Zuidoost structureel laagdrempelig aanbod van voorlichtingsactiviteiten en (lichte) hulp op het gebied van seksuele opvoeding (ouders), seksuele en relationele vorming (jongeren) en seksuele gezondheid beschikbaar dat wordt aangeboden door professionals i.s.m. peereducators.

5.3 ER-doel: Eerder signaleren geestelijke gezondheidsproblemen (risico)jongeren

Toelichting:

Jongeren met lichte of zware psycho-sociale problemen en licht verstandelijke beperkingen zijn relatief vaker betrokken bij en makkelijker te verleiden tot crimineel gedrag. Ze worden vaak gebruikt door anderen, het risico op normlozer en gewelddadiger gedrag van deze jongeren is vrij groot. Op school worden deze jongeren relatief snel gesignaleerd door hun leerkrachten. De toeleiding naar passende ondersteuning of hulp binnen de school of buiten de school moet sneller en gericht plaats gaan vinden.

Doelgroepen:

- Licht verstandelijk beperkten
- Alle jongeren en ouders van de VO school St. Augustinus: specifiek die jongeren met lichte of zwaardere psychosociale problemen en jongeren met multiproblematiek.

SMART:

- Extra aanbod in onderwijszorgstructuur is helder beschreven, beschikbaar en bekend bij de professionals in 2010 (stadsdeel is trekker). Juni 2010 wordt hier voorlichtingsbijeenkomst voor leerkrachten PO, VO en MBO scholen voor gegeven.
- Mei/juni 2010: overleg met schoolbestuur Augustinus wordt gestart door stadsdeel.

Inspanningen:

- OKC+ aanbod voor kinderen vanaf 12 . Ondersteuning wordt geboden bij:
  - o Intensiveren preventie aanbod (seksuele vorming, middelengebruik en sociale vaardigheden);
  - o Het vroegtijdig signaleren van psychosociale en meervoudige problemen (psychiatrische problematiek, gezinsproblemen, middelengebruik, criminaliteit);
  - o Optimaliseren van casuïstiekoverleg gericht op een goede toeleiding naar een samenhangend aanbod;
  - o Intensiveren kortdurende ondersteuning op school (oa schoolmaatschappelijk werk en ouderbegeleiding).
- Versterken ketenafstemming professionals LVB en zorg
- Proeftuin Augustinus (onder voorbehoud van financiering)

5.4 ER-doel: minder psycho-sociale problemen jongeren

Toelichting:

Jongeren die door psychiatrische aandoeningen en/of door hun sociale omgeving veroorzaakte psycho-sociale problemen hebben moeten vroegtijdig opgespoord en geholpen worden. Dit vermindert de kans dat ze (later) crimineel gedrag gaan vertonen.

Doelgroep:

- Jongeren 16+.
- Jongeren uit risicogezinnen.

SMART:

- GGD neemt school op in pilot Hart en Ziel. Het betreffende schoolbestuur is in het tweede kwartaal van 2010 akkoord hiermee en met ingang van het nieuwe schooljaar gaat de pilot van start.
- Project begeleid wonen voor Antilliaanse jongeren
- Uiterlijk december 2010 zijn er concrete prestatieafspraken gemaakt door stadsdeel met woningcorporatie(s) en zorgverleners over realiseren **x-aantal** eenheden jongerenhuisvesting in 2011 waarvan x-aantal begeleid kamer wonen.
- Trainingen op sturing eigen verantwoordelijkheid.

Inspanningen:

- Huisvesting realiseren van kwetsbare jongeren van 16 jaar en ouder, die vanwege persoonlijk of gezinsomstandigheden niet langer bij hun ouders kunnen wonen.
- Opnemen van een basisschool Zuidoost in de Hart en Ziel pilot van de GGD.

5.5 ER-doel: Betere ontwikkelingsmogelijkheden

Toelichting:

Er worden trainingen te geven om jonge mannen (van Caribische afkomst) te leren hoe ze meer sturing aan hun eigen ontwikkeling kunnen geven.

Hierbij wordt ook gekeken naar verantwoordelijkheden die komen kijken bij vaderschap. Het is de bedoeling jonge mannen een reëel beeld te geven van de gevolgen van het vaderschap. De kosten, de tijd en de energie die er bij komen kijken.

Doelgroep:

Jonge mannen en vaders van Caribische afkomst.

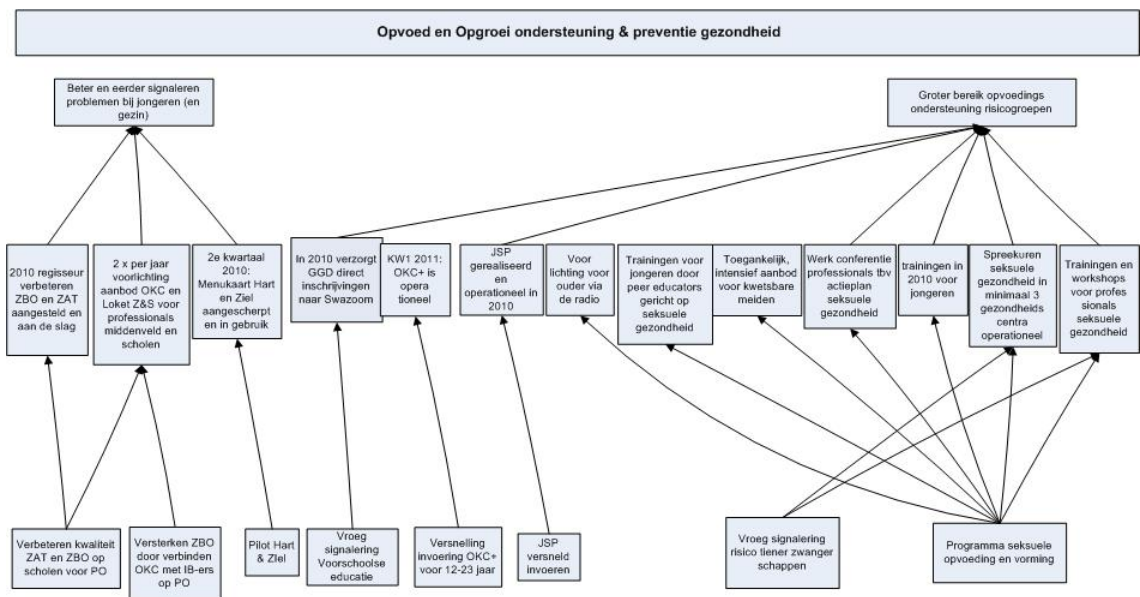
SMART:

- 15 Caribische jongeren (14-21) krijgen een training.
- 15 Caribische jonge vaders krijgen een training.
- 15 Caribische vaders krijgen een train-de-trainer training,.

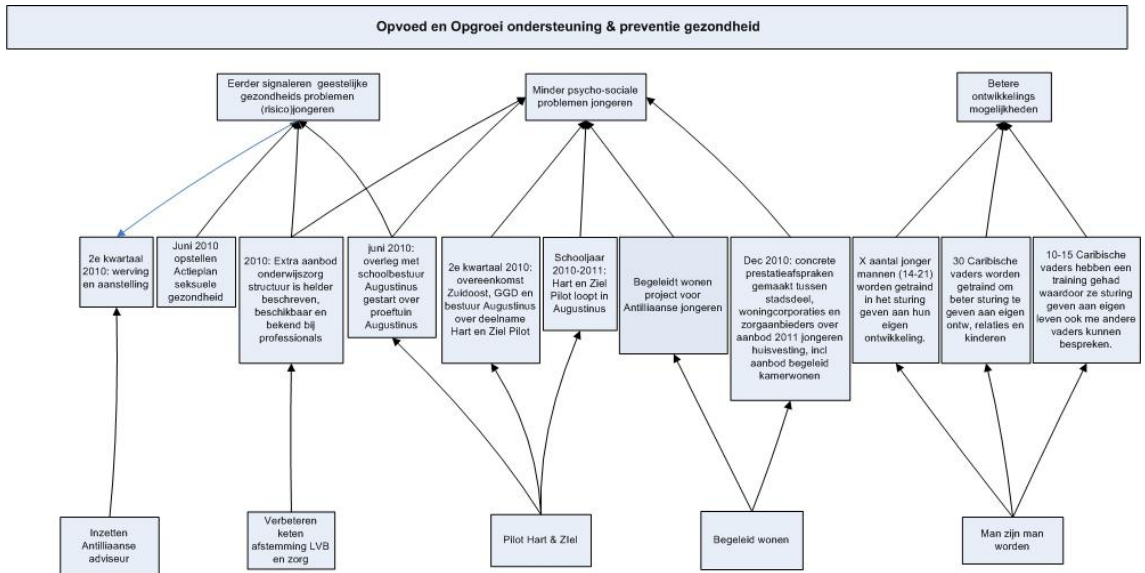
Inspanning:

Project Man zijn, Man worden. Onder deze noemer worden de verschillende trainingen georganiseerd en uitgevoerd.

Doel-Inspanningen-Netwerk Thema Opvoed en opgroeiondersteuning en preventie gezondheid, Deel 1

Doel-Inspanningen-Netwerk Thema Opvoed en opgroeiondersteuning en preventie gezondheid, Deel 2

Bijlage: Literatuurlijst onderzoeksrapporten

Dienst Onderzoek & Statistiek (2009), De Staat van de Stad.

Dienst Onderzoek & Statistiek (2009), Jeugdcriminaliteit en risicofactoren.

Dienst Onderzoek & Statistiek, Stadstat Amsterdam, kerncijfers Openbare Orde en veiligheid en Stedelijke Ontwikkeling.

Boutellier, J.C.J e.a., Criminogeniteitsbeeld Amsterdam 2008.

Tillaart, J. den en F. Kriek, Jeugd en Wijkgeweld.

Tillaart, J. den en F. Kriek, Jeugd en Wapengebruik.

Linden, C. van der en L. Francissen, Jongeren en wapens.

GGD Amsterdam, Alle Amsterdammers gezond; Signalen voor een vitale stad.

Junger-Tas, J, M. Steketee en M. Moll (2008) Achtergronden van jeugddelinquentie en middelengebruik. Utrecht: Verweij-Jonker Instituut.

Politie Amsterdam-Amstelland, aangiftecijfers (via Stadstad).

San, M. van, de Boom, J., van Wijk, A, Verslaafd aan een flitsende levensstijl; Criminaliteit van Antilliaanse Rotterdammers.

Lindeman, E. e.a. (2009), Monografie Antillianen 2009; de positie van Antillianen en Arubanen in Nederland, in opdracht van DMO Amsterdam